

MONNI

LASTENSUOJELUN MONIALAINEN KEHITTÄMINEN KANTA-HÄMEESSÄ, PIRKANMAALLA JA ETELÄ-POHJANMAALLA 2020 - 2022

LOPPURAPORTTI

MONNI – Lastensuojelun monialainen kehittäminen
Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla
2020-2022

Rahoittaja

Hallinnoija

SONet BOTNIA

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky.

Osatoteuttajat

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Tavoitteet ja toimenpiteet.....	3
3. Tuotokset, tulokset ja vaikutukset	4
Palvelulupaus 1: Työkaluja asiakkaan osallistumisen vahvistamiseen itseään koskevassa lastensuojelun työskentelyssä: 3X10D Lastensuojelu -elämäntilannemittarin levittäminen.....	4
Palvelulupaus 2: Maakunnallisten lastensuojelun kokemusasiantuntijarakenteiden mallintaminen hyvinvointialueiden käyttöön.....	5
Palvelulupaus 3: Systemistä ajattelua hyödyntäviä monialaisia kehittämisen tiimejä lastensuojelun ja yhteistyökumppaneiden ammattilaisille ja johdolle	5
Palvelulupaus 4: Mallinnus vaativan sijaishuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisasiakkuusosastosta.....	5
Palvelulupaus 5: Koulutukset lastensuojelun yhteistyökumppaneille ja lastensuojelulle	6
Muita MONNIn tuotoksia ja toimintoja.....	7
Vaikutusten arviointi	8
4. Kiireellisimmät suositukset jatkoon lastensuojelun monialaisen kehittämisen perusteella	9
5. Hankkeen hallinnollinen kokonaisuus	10

1. Johdanto

MONNI - Lastensuojelun monialainen kehittäminen Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla 2020 - 2022 on ollut osa sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaa Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE) kuuluvaa Lastensuojelun monialainen kehittäminen valtionavustushanketta. Yhteistoiminta-alueen kunnat, kuntayhtymät ja sairaanhoitopiirit ovat osallistuneet toteutukseen myös omarahoitusosuudella (20%).

Vuoden 2021 tilastojen mukaan Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien laajuisen hankealueen 0-18 -vuotiaiden määrä oli 175 232 henkilöä. Lastensuojelun asiakkaina 0-24 -vuotiaita oli alueella 10 216 henkilöä. Heistä oli kodin ulkopuolelle sijoitettuna 0-24 -vuotiaita 2 980 henkilöä¹.

Hankkeen hallinnoijana toimi Pikassos Oy Sosiaalialan osaamiskeskus. Osatoteuttajat olivat Tampereen kaupunki, SONet BOTNIA Sosiaalialan osaamiskeskus sekä omarahoitusosuuden kattamiseksi työpanoksella Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä.

2. Tavoitteet ja toimenpiteet

MONNI-hankesuunnitelman asettamat tavoitteet olivat:

- Lastensuojelun asiakkaat ovat osallisina heitä koskevissa monialaisissa palvelukokonaisuuksissa.
- Lastensuojelun ammattilaisten toimivat asiakkaidensa monitoimijaisen ja -alaisen palvelukokonaisuuden systemisen yhteistoiminnan ytimessä.
- Lastensuojelun monialaisella toimijaverkostolla on systemaattiset yhteistyörakenteet paikallisesti ja alueellisesti.

Hankkeen punaisiksi langoiksi asetettiin systemisen työtteen orientaatio, asiakkaiden osallisuus ja systemaattisuus. Hankkeen visiona oli, että lastensuojelun asiakkaina olevat lapset ja perheet saavat koordinoitusti yksilöllisen tarpeeseensa perustuvan monialaisen avun ja kokevat hyötyvänsä siitä. Visioon kuului, että yhteisen tekemisen rakenteet ja käytännöt ovat systemaattiset ja tukevat systemistä työtettä.

MONNI-hankkeen toimeenpano jaettiin eri pilareihin: 1) Osallisuus, 2) kokemusasiantuntijuus 3) monialaisen yhteisen tekemisen käytännöt sekä 4) monialainen yhdessä oppiminen. Hanketiimi perusteli toimeenpanon valintojaan sillä, että lisäämällä lapsen, perheen ja ammattilaisten osallisuutta monialaisen yhteisen tekemisen tilanteissa, voidaan parantaa muutostyöskentelyä ja apua tarjoavien palvelujen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. Systemisen orientaation ymmärtäminen monialaisesti voisi tukea yhteisen tekemisen dialogisuutta, kaikkien osallisuutta ja ongelmien juurisyihin vaikuttamista. Monialainen osallisuus voisi lisätä sitoutumista ja mahdollisuutta yhteisen ymmärryksen syntymiseen. Sitoutuminen voisi johtaa tekoihin ja yhteinen ymmärrys voisi johtaa oikein kohdentuviin tekoihin.

Yhteisen tekemisen systemaattisista käytännöistä ja rakenteista sopiminen voisi varmistaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja tukisi ammattilaisten työn ja palvelujen tarve- ja hyötyperusteista kohdentumista. Hanketiimi näki, että kokemusasiantuntijuuden vakiinnuttaminen osaksi monialaisen lastensuojelun yhteisen tekemisen käytäntöjen kehittämistä, ja tulevaisuudessa niiden ylläpitämistä ja päivittämistä, voisi olla keino tukea asiakasosallisuuden lisäämistä prosesseissa. Pelkästään lastensuojelulle kohdennetut systemisen toimintamallin koulutukset ja lastensuojelun tiimimallin edistäminen eivät alkuperäisen hankehaun ohjeistuksen mukaisesti sisältyneet toimeenpanoon.

---

¹ Sotkanet, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

3. Tuotokset, tulokset ja vaikutukset

Kehittämistyön tuotokset esitetään tässä luvussa pääosin listauksena, jossa on linkit MONNIn [Innokylään](#) tai videoiden kohdalla [Youtubeen](#) sisällöllisiä tietoja varten. Raportissa eritellään niitä tuloksia ja tuotoksia, joita ei ole voitu viedä Innokylään lainkaan tai riittävällä laajuudella.

Palvelulupaus 1: Työkaluja asiakkaan osallistumisen vahvistamiseen itseään koskevassa lastensuojelun työskentelyssä: 3X10D Lastensuojelu -elämäntilannemittarin levittäminen

Hankkeessa edistettiin asiakkaan osallistumisen vahvistamista itseään koskevassa lastensuojelun työskentelyssä [3X10D Lastensuojelu -elämäntilannemittarin](#) levittämisen kautta. Olemassa olleen mittarin levittämistoimintaa ja sen tuloksia on tärkeää avata erikseen:

- Kanta-Hämeen hyvinvointialueella 3X10D-elämäntilannemittari on otettu mukaan Suomen kestävä kasvun ohjelman työskentelyyn. Pirkanmaan hyvinvointialueella perhekeskustyön yhdeksi vaikuttavuuden mittariksi aiotaan ottaa 3X10D-elämäntilannemittari.
- Pirkanmaan hyvinvointialueen perhetukikeskus Kuusikko pilotoi mittaria.
  - Noin kuuden kuukauden kokeilu avohuollon ja päivystysosastolla. Tavoitteena on kokeilla mittaria nuoren kokonaistilanteen arvioinnissa ja osallisuuden sekä asiakaskokemuksen kartoittamisessa. Mittaria käytetään alkuhaastattelun yhteydessä, keskellä asiakasprosessia ja sijoituksen lopussa.
  - Kokeilusta kerätään haastatteluaineisto ammattilaisilta ja siitä raportoidaan.
- TAYS nuorisopsykiatrian poliklinikat käynnistivät mittarin pilotoinnin vuodelle 2023 Tampereella ja Sastamalassa.
  - Viisi työkokousta. Infotilaisuus yhteistyökumppaneille, jossa yleisöä oli noin 20 ammattilaista Pirkanmaan lastensuojelulaitoksista sekä lapsiperhepalveluista ja lastensuojelusta.
  - Vuoden kestävä kokeilu hoitotiimeissä. Tavoitteena on kokeilla mittaria monialaisessa työskentelyssä nuoren tilanteen kartoittamisen sekä arvioinnin apuvälineenä, saada kokemuksia vaikutusten osoittamisesta ja edistää asiakasosallisuutta. Mittaria käytetään alkutapaamisen yhteydessä ja seurantakäynneillä (6 kk ja 12 kk). Valitut muuttajat kirjataan hoitotaulukkoon ja niitä seurataan.
  - Pilotilla on tukiryhmä, johon Pikassos ja PirSOTE osallistuvat.
  - Kokeilusta kerätään aineistoa ja suunnitelmissa on, että siitä raportoidaan.
- Tampereen tehostettu perhetyö, idän tiimi; osallistavan asiakastyön projekti, sosionomi (AMK) Sanna Rantanen
- Video 3X10D Lastensuojelusta yhdessä Pesäpuu ry:n kokemusasiantuntijoiden sekä Diakin erityisasiantuntija Sakari Kainulaisen kanssa. [Nuorten kokemukset ja näkemykset keskiöön - Työkaluna 3X10D Lastensuojelu - YouTube](#)
- Useat yksityiset lastensuojelun palveluntuottajat ovat kertoneet ottavansa mittarin käyttöön.
- Opetushallituksen VIP-verkoston Sijoitetut lapset -teemaryhmä sisällytti mittarin Sijoitetut lapset koulussa -oppaaseen.
- DigiFinland Oy:n Omaolo-digipalvelun portinvartijaryhmä keskusteli 3X10D Lastensuojelun lisäämisestä perusversion oheen Omaolo-palvelussa.
- Epäonnistuttu mittarin integroimisesta Tampereen kaupungin asiakastietojärjestelmään koska johto ei lähtenyt siinä vaiheessa edistämään mittarin käyttöä palveluissaan.
- Työstetty 3X10D Lastensuojelun käyttöopas yhdessä Diakin erityisasiantuntija Sakari Kainulaisen kanssa.
- Webropol-kyselyllä on kerätty työntekijöiden kokemuksia 3X10D Lastensuojelun käytöstä. Keskeisimmät havainnot kyselystä:
  - Työntekijöiden mielestä 3X10D Lastensuojelu toimii tutustumisen välineenä, asiakkaan osallisuutta mittaavana välineenä, asiakassuunnitelman tukena, väliarviointina, palvelutarpeen arvioinnin tukena. Mittari vahvistaa asiakkaan osallistumista työskentelyyn: Auttaa nuorta hahmottamaan omaa tilannettaan ja ilmaisemaan mielipiteensä; asiakkaan näkökulma hänen elämänsä kannalta

olennaisiin asioihin tulee esille. Mittarin käyttäminen vaikuttaa työskentelyyn: Työntekijä saa tietoa nuoren kokonaistilanteesta ja palautetta työskentelystä, mikä helpottaa arviointia sekä tuen antamista asiakaslähtöisesti; mittari ohjaa kiinnittämään huomiota oikeisiin asioihin, ottamaan asioita puheeksi ja kohdentamaan tukea.

Työkalun levittämistä toteutettiin hankkeessa ajalla 11/2021–12/2022 eri tavoin. Avoimet Teams-infot 3X10D Lastensuojelusta järjestettiin 18 kertaa ja niissä oli yhteensä 132 osallistujaa. Kohdennettuja tapaamisia ja infoja 3X10D Lastensuojelusta järjestettiin 14.

Palvelulupaus 2: Maakunnallisten lastensuojelun kokemusasiantuntijarakenteiden mallintaminen hyvinvointialueiden käyttöön

Maakunnalliset lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistukirakenteet mallinnettiin hyvinvointialueiden käyttöön. Hanketiimi kannustaa hyvinvointialueita ottamaan järjestämisvastuun ja koordinaation lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistukirakenteesta kustannus- ja vaikuttavuusperustein. (Ks. myös Luku 4). Mallit Innokylässä: Lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistukirakenne [Kanta-Hämeen hyvinvointialuetta varten](#) ja [Pirkanmaan hyvinvointialuetta varten](#) sekä [Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuetta varten](#). Tietoa käyttöönotosta ei vielä ole.

Palvelulupaus 3: Systemistä ajattelua hyödyntäviä monialaisia kehittämisen tiimejä lastensuojelun ja yhteistyökumppaneiden ammattilaisille ja johdolle

MONNI-hankkeen kehittämisen tiimejä eli eri pituisia kehittämisen prosesseja lastensuojelun asiakkaan eri tarpeiden äärellä oli hankealueella yhteensä 12. Kehittämisprosesseihin osallistui säännöllisesti yhteensä yli 100 ammattilaista ja esihenkilöä. Tuotoksina asiakas- ja ilmiölähtöisiä yhteisen tekemisen käytäntöjä:

- [Olkari- yhteistoimintamalli](#) lastensuojelun asiakkaan monialaiseen auttamiseen systemisellä työotteella kun nuorella on monialaisen tuen tarve (Kanta-Häme)
- Millaista lastensuojelun palvelua meidän tulisi tuottaa? [Lastensuojelun palvelupolun kehittämisenäkökulmat](#) Kanta-Hämeessä
- [OMA TIIMI](#) lastensuojelun ja lasten-/nuorisopsykiatrian yhteisasiakkuudessa olevalle lapselle (Etelä-Pohjanmaa) ks. myös [video Youtubessa](#) ja artikkeli [Lääkärilehdessä](#)
- [Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä Etelä-Pohjanmaalla](#) systemiseen ajatteluun, kompleksisuuden käsitteeseen ja asiakasosallistumiseen nojaavalla työtavalla. Finalisti Talentian Hyvä käytäntö-kilpailussa, jonka tulos selviää maaliskuussa 2023.
- [Ilmiölähtöinen kehittämisen toimintamalli](#) yhdessä Tulevaisuuden sote-keskushanke PirSOTEn kanssa.
- Pirkanmaan [perhekeskuksen systemisen verkostotyön malli](#) yhdessä Tulevaisuuden sote-keskushanke PirSOTEn kanssa.
- [Nuorisopsykiatrian jalkautuviin tiimeihin systemisesti toimiva konsultaatiomalli](#) Etelä-Pohjanmaalla
- [Kehittämisen tiimi -toimintamalli](#) hankekehittämisen ja verkostotyön tapana.

Palvelulupaus 4: Mallinnus vaativan sijaishuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisasiakkuusosastosta

[Mallinnus yhteisasiakkuusosastosta](#) vahvan psykiatrisen tuen ja vaativan sijaishuollon laitoshoidon tarpeessa oleville nuorille (Pirkanmaa). Monialaisessa työskentelyprosessin lisäksi järjestettiin avoin Teams-tilaisuus yhteistoiminta-alueen laajuisesti, jossa osallistujia oli 60. Myös Lastensuojelun Keskusliiton asiantuntijapanosta hyödynnettiin ja yhteistyötä tehtiin kolmen OT (Osaamis- ja tukikeskus) -hankkeen kanssa.

Palvelulupaus 5: Koulutukset lastensuojelun yhteistyökumppaneille ja lastensuojelulle

- ”Sytytään yhdessä? Opitaan lastensuojelusta ja systeemisyydestä” [Orientoivat koulutukset](#) systeemisestä työotteesta lastensuojelun yhteistyökumppaneille

Tavoitteena oli lisätä lastensuojelun yhteistyökumppaneiden perehtyneisyyttä lastensuojelussa työotteena olevan systeemisyyden perusteisiin ja soveltamiseen. Osallistujien kirjo kulki varhaiskasvatuksen ammattilaisista hammaslääketieteen ylläkäriin ja kaikkiin mahdollisiin muihin ammattilaisiin, jotka tavalla tai toisella ovat mukana yhteistyössä lastensuojelun asiakkaan olevaa lasta koskien. Koulutukset olivat avoimia myös yksityisten palveluntuottajien henkilöstölle. Koulutuksista muodostui täten itsessään foorumi monialaiseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen ajatteluun.

Hankealueella 2 päivän koulutukseen osallistui yhteensä 399 lastensuojelun yhteistyökumppania. Heistä 316 osallistui molempiin koulutuspäiviin, joiden lisäksi 83 henkilö osallistui yhtenä päivänä. Osallistujamäärät maakunnittain: Kanta-Häme 111 (92+19), Pirkanmaa 116 (75+41), Etelä-Pohjanmaa 172 (149+23)

Palautetta Sytytään yhdessä? -koulutuksista saatiin kaikista maakunnista (n=75). Asteikolla 1-5 koulutus vastasi odotuksia hyvin eli keskiarvolla 4. Koulutus auttoi näkemään lastensuojelun perusprosesseja selkeämmin oman työni kannalta (ka 3,8). Koulutus auttoi ymmärtämään mitä systeeminen työorientaatio on monialaisessa yhteistyössä (ka 4,4). Erityisen onnistuneina vastaajat näkivät koulutusmateriaalit (ka 4,4) sekä kouluttajien osaamisen (ka 4,7). Kielteinen tai rakentava palaute koski pettymystä odotuksissa aktiivisemmasta vuoropuhelusta julkisen ja järjestökentän välillä. Selkokieliisyys ammattitermeihin liittyen nousi esiin. Taukoja toivottiin lisää ja tahti oli välillä koettu tiiviiksi. Vuorovaikutuksellisuutta ja keskusteluja toivottiin lisää koska erityisesti niiden monialaisuutta pidettiin antoisina. Osalle lastensuojelun avaaminen perusasioista lähtien oli tärkeää, osa koki sen turhana.

”Luennot olivat erittäin hyvin rakennettuja ja niitä oli miellyttävä seurata. Paljon erilaisia etäluentoja ja -koulutuksia seuranneena Sytytään yhdessä -koulutus nousi yhdeksi parhaimmista. Sopivasti kuulijoiden osallistuttamista ja mielenkiintoisia keskusteluja! Luennoitsijoiden esiintyminen luontevaa ja ammattitaitoista.” *”Silmiä avaavat olivat huostaanotettujen nuorten videot.”*

”Tärkeä koulutus, josta sai paljon uutta tietoa omaan työhön ja moniammatilliseen työtapaan. Olisin halunnut vielä enemmän keskusteluja osallistujien kesken siitä, miten lähdetään liikkeelle omassa kunnassa asian tiimoilta ja millaisia koulutuksia ja päätöksiä systeeminen työtapa edellyttää, jotta se saataisiin kaikkien toimijoiden käyttöön.” *”Mukavaa, että kerrankin osattiin yhdistää monialaisuutta, usein puhuttaessa lastensuojelusta varhaiskasvatus unohdetaan. Hienoa ja tärkeää asiaa ja monipuolisesti tietoa ja asiantuntijuutta!”*

- Syty-infot ja Perustietoa lastensuojelusta -koulutukset

Teams-liveihin osallistuneiden määrät maakunnittain: Kanta-Häme 34, Pirkanmaa 23, Etelä-Pohjanmaa 59 osallistujaa. Yhteensä 116 ammattilaista. Syty-info -koulutustalenne systeemisyydestä (1h 50min) katsottu 175 kertaa. Perustietoa lastensuojelusta -koulutustalenne (1h 15min) katsottu 313 kertaa.

Palautetta syty-infojen live-koulutuksista saatiin Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan koulutuksiin osallistuneilta (n=10). Koulutus koettiin hyödylliseksi oman työn kannalta, eli asteikolla 0-5 keskiarvoksi muodostui 4,4. Avoimessa palautteessa kiitettiin koulutuksen sisältöä, selkeyttä, kestoa sekä mukavaa esittämistapaa. Vastaajat toivat esiin myönteisenä asiana systeemisen ajattelutavan mahdollisuudet omalla alallaan ja asiakasryhmästä riippumatta, kuten varhaiskasvatuksen tuen keskusteluissa. Vastaajat mainitsivat systeemisyyden tukevan omaa ajattelutapaa ja arvoja asiakastyössä. Systeemisyyttä toivottiin laajemmin käyttöön

sosiaalihuollossa koko maassa. Rakentavaa palautetta annettiin tauon toiveena sekä konkreettisten esimerkkien esittämiseksi enemmän, jotta muut kuin lastensuojelun ammattilaiset ymmärtävät paremmin. Vastauksissa tuotiin esiin, että hyvinvointialueilla on liikkeellä erilaisia muitakin ismejä kuten yleinen palveluohjaus ja integratiivinen työ ja pohdittiin niissä selviämistä.

- Monialainen johtaminen ja systeemisyys -koulutus

Yhteensä 77 osallistujaa. Kanta-Hämeessä 20, Pirkanmaalla 30 ja Etelä-Pohjanmaalla 27 osallistujaa.

Palautetta saatiin Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan koulutuksiin osallistuneilta (n=9). Koulutus koettiin hyödylliseksi oman työn kannalta, eli asteikolla 1= täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä, keskiarvoksi muodostui 4,6. Samalla asteikolla koulutuksen koettiin auttaneen ymmärtämään mitä systeemisyys on, keskiarvolla 4,4. Avoimessa palautteessa kiitettiin koulutuksen selkeyttä ja rakennetta, sekä todettiin sisällön olleen silmiä avaava sekä herättäneen ideoita. Kielteistä palautetta ei annettu lainkaan.

- Arjen työkaluja monialaisesti ammattilaisille

- Etelä-Pohjanmaalla [ARVO-verstaissa](#) 1) sivistyksellisistä oikeuksista ja 2) alaikäisten oikeudesta mielenterveys- ja päihdepalveluihin oli yhteensä noin 200 osallistujaa. Yksityisesti jaetut tallenteet katsottiin 69 kertaa.
- Pirkanmaalla Työmme tutuksi – Yhteiset nuorisoikäiset asiakkaamme -koulutuksissa oli osallistujia noin 20 kerrallaan ja yksityisesti jaettuja tallenteita katsottiin 66 kertaa.
- Kanta-Hämeessä webinaarisarja Ymmärrystä, keinoja ja monialaisuutta vahvistamassa – Tietoa lasten ja nuorten parissa työskenteleville keräsi osallistujia 281. Lisäksi kaksi viikkoa julkisesti saatavilla olleita koulutustallenteita katsottiin 373 kertaa.
- Nuorisopsykiatrian, MONNI-hankkeen ja lastensuojelulaitosten yhteinen iltapäivä Kanta-Hämeen keskussairaalassa, koulutusta traumaattisten kokemusten ilmenemisestä nuoruusiässä, ART-menetelmästä tietoa, systeeminen työote lastensuojelussa.

Muita MONNIn tuotoksia ja toimintoja

- Yhdessä Pesäpuu ry:n kanssa järjestettiin Nuorten foorumi jokaisessa maakunnassa kerran, Etelä-Pohjanmaalla kaksi kertaa ja lisäksi pienten lasten Salapoliisipäivä Kanta-Hämeessä. Katso raportti [Kanta-Hämeestä](#), [Pirkanmaalta](#) ja [Etelä-Pohjanmaalta](#) sekä E-P:n [OMA TIIMI](#)-foorumista.
- Hanke tuotti [videon](#) vertaistuki- ja kokemusasiantuntijatoiminnasta nuorilta nuorille. Etelä-Pohjanmaalla osallistuttiin hyvinvointialuevalmistelun lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) toteutukseen.
- MONNI-hanke kokosi verkostoon Sisä-Suomen yhteistyöalueella lastensuojelun systeemisen toimintamallin koordinaattorin tehtävissä toimivat ammattilaiset kolmen tapaamisen verran. [Verkosto](#) jatkaa itsenäisesti.
- MONNI-päivät ja foorumi
  - Kanta-Hämeessä Riihimäellä 31.5.2022 lastensuojelun ammattilaisille, osallistujia 80.
  - Pirkanmaalla Tampereella 18.5.2022, osallistujia 60.
  - Etelä-Pohjanmaalla Seinäjoella 7.10., osallistujia noin 40 siitä huolimatta, että Seinäjoen kaupunki järjesti yllättäen päällekkäin oman lastensuojelun tilaisuuden.
  - MONNI-päivä hankkeessa mukana olleille nuorille 29.10.2022 Tampereella, yhteistyössä Kokemus tiedoksi -hankkeen kanssa, osallistujia 5 nuorta ja työntekijöitä.
  - MONNI-foorumi yhteisesti koko hankealueelle 28.10.2022 Tampere-talossa, osallistujia 116.
- Monialaisen yhteisen tekemisen teesit Kanta-Hämeessä -työskentely ja juliste.
- Lasten ja nuorten sivistykselliset oikeudet, [lastensuojelun ja koulun yhteistyö -esite](#) yhdessä Sitouttava koulu yhteistyö -hankkeen kanssa Etelä-Pohjanmaalla
- [Kokemusasiantuntijat hanketyössä – Sovitut käytännöt](#) -ohje MONNI-hankkeessa.

- Care Day Sijaishuollon juhlaseminaarissa 18.2.2022 MONNIn puheenvuoro kokemusasiantuntijarakenteesta (Eija Luodes) sekä Päihdepäivillä 11.5.2022 (Johanna Heikkinen ja Kristiina Ruuskanen)
- Artikkelit THL:n julkaisussa [Kohti monitoimijaista lastensuojelua hyvinvointialueilla](#)
  - Lapsen oma tiimi monialaisen yhteistyön ja lapsen osallisuuden vahvistajana
  - Systemisesti toimiva lastensuojelun asiantuntijaryhmä sosiaalityöntekijöiden kokemana
  - Nuoren ja perheen tarpeet systemisesti keskiössä monialaisessa yhteistoimintamallissa: ”Kun nuoren päihteiden käyttö hallitsee elämää, kokoonnutaan Olkkariin”
  - Hankekehittäminen ja verkostotyö lastensuojelun systemisellä työotteella: Esimerkkinä kehittämisen tiimit

Vaikutusten arviointi

MONNI-hanke toteutti kaikki palvelulupauksensa. Hankkeen tuotoksista syntyy tuloksia, kun toimintamalleja ja mallinnuksia otetaan käyttöön sekä jatkokehitetään. Hyvinvointialueiden johtajat ovat avainhenkilöitä toimeenpanemaan tuotosten systemaattisen käyttöönoton. Kehittämiseen ja koulutukseen osallistuneet ammattilaiset ovat avainhenkilöitä muistuttamaan organisaatioissaan MONNIn annista. Käyttöönottoa on tapahtunut ainakin 3X10D Lastensuojelu -elämäntilannemittarin, maakunnallisen lastensuojelun moniammatillisen systemisesti toimivan asiantuntijaryhmän, OMA TIIMI-toimintamallin sekä nuorisopsykiatrian jalkautuviin tiimeihin tapahtuvan systemisten konsultaatioiden osalta.

Jatkokehittämistä tapahtunee Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeiden, OT (Osaamis- ja tukikeskus) -hankkeen, Kestävän kasvun ohjelman sekä opinnäytetöiden kautta. Pitkäjännteistä vaikuttavuutta voidaan tarkastella vasta muutamien vuosien kuluttua ja se on riippuvainen hyvinvointialueilla tehtävistä päätöksistä ja niiden toimeenpanosta. Tässä vaiheessa on kohtalainen riski, että asiakas- ja potilaslähtöisyyden lisääminen ja ammattilaisten monialaisen yhteistyön parantaminen jää johtamisessa hyvinvointialueiden käynnistämiseen liittyvän käytännön teknisluonteisten asioiden ratkaisemisen jalkoihin. Tämä voi hukata muidenkin kuin MONNI-hankkeen kehittämispanostuksia sekä lisätä niiden ammattilaisten kuormitusta, jotka ovat työstäneet toimintakulttuurin muutosta jo hyvinvointialuevalmistelun aikana.

Osallisuuden toteutuminen kehittämistyössä ja palveluissa

Asiakkaiden osallisuus *kehittämistyössä* toteutui kokemusasiantuntijanuorten palautteen perusteella hyvin. MONNI-hankkeen toiminnassa nuoret kertoivat kokeneensa itsensä yhdenvertaisina muiden kanssa. Asiakkaiden osallisuuden toteutumista *palveluissa* saavutettiin nuorten palautteen perusteella hankeaikana jonkin verran. Kokemusasiantuntijanuorten näkemyksen mukaan MONNI-hanke on vaikuttanut myönteisesti toimintakulttuurin muutokseen. Osassa kehittämistä mukana oli myös kokemusasiantuntijavanhempia.

Hanketiimi arvioi, että kokemusasiantuntijanuoria on ollut saatavissa hanketyöhön mukaan kohtuullisen hyvin, mutta maakuntakohtaisin eroin; määrällisesti ei tavoitteen mukaisesti, mutta laadullisesti kokemusasiantuntijuudesta on saatu paljon hyötyä.

Itsearviointi ja palaute

Hanketiimi itsearvioi toimintaansa säännöllisesti Kymppi-kyselyn avulla. Myös ohjausryhmälle järjestettiin Kymppi-kyselyjä. Hanke järjesti arviointidialogin ja julkaisi [väliraportin](#) joulukuussa 2021.

MONNI-hanketiimi edisti aktiivisesti lastensuojelun kehittämiskokonaisuuksia Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen toiseen ohjelmakauteen lähettämällä sisällölliset suositukset hankehakua varten. Jokainen Tulevaisuuden sote-keskushanke haki ja sai lastensuojelun kehittämisresurssia.

MONNI-hanke keräsi kokonaispalautetta toiminnastaan alkuvuodesta 2023. Vastauksia saatiin ainoastaan seitsemän eikä yhden maakunnan osalta lainkaan.

Kysymykseen kuinka hyvin mielestäsi MONNI-hankkeen palvelulupaukset on täytetty, eniten vastauksia oli ”kiitettävästi” ja seuraavaksi eniten ”hyvin”. Yksi vastaus oli ”tydyttävästi” koskien koulutuksia. Avoin palaute oli myönteistä kuten:

”Hanke on vahvistanut dialogia lastensuojelun ja sen yhteistyökumppaneiden välillä. Hankkeen työntekijät ovat rohkaisseet systeemisyyttä ja osallisuutta tukevan työotteen äärelle, lisänneet ammattilaisten osaamista ja tuoneet lastensuojelusta kokemusta omaaville henkilöille, etenkin nuorille, uskoa siihen, että heidän kokemuksillaan ja ajatuksillaan on merkitystä lastensuojelun kehittämisessä. Hankkeessa on työskennelty tavalla, jossa ollaan aidosti kiinnostuneita kuulemaan ammattilaisten ja kokemusasiiantuntijoiden tietoa sen sijaan, että tiedettäisiin puolesta tai tarjottaisiin valmiita ratkaisuja. Toimivia ratkaisuja on hankkeen aikana löydetty yhdessä ja uskon, että sen ansiosta MONNIssa tehty työ kantaa tulevilla hyvinvointialueilla. Muiden on helppo liittyä MONNIssa rakennettuun ajatteluun ja toimintaan, mikä luo toivoa lastensuojelun kehittymisestä kohti asiakkaita ja myös monialaisia ammattilaisia arvostavia kohtaamisia.”

4. Kiireellisimmät suositukset jatkoon lastensuojelun monialaisen kehittämisen perusteella

Alaikäisten päihdehoidon puuttuminen kokonaan on akuutti Lapsen oikeuksia rikkova epäkohta koko hankealueella. Päihderiippuvuudesta kärsiville nuorille pitää järjestää ikätasolleen sopivaa katkaisuhoidoa ja päihdekuntoutusta sekä heidän psyykkisen oireilunsa juurisyitä on hoidettava. Lisäksi ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa päihdetyötä tarvitaan kiinteäksi osaksi perheiden sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluja.

Koko hankealueella lastensuojelun ja koulun yhteistyön yhdenmukaisuutta on lisättävä. Yhteistyön syvyydessä ja tavassa on kohtuutonta vaihtelua esimerkiksi koulukiusaamisasioissa, jonka vuoksi lapset ovat eriarvoisessa asemassa.

Jatkokehittämisenä suosittelemme koulutuksen käynnistämistä sosiaali- ja terveys- ja sivistyspalvelujen johdolle asiakas-, potilas-, oppilasosallisuuden merkityksestä työn vaikuttavuudelle sekä keinoista johtaa oma työyhteisö asiakkaiden osallisuutta vahvistavaan työskentelyyn.

Pirkanmaalla lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian toistensa työn ja toimijoiden tuntemista ja keskinäistä luottamusta olisi tärkeää lisätä tavoitteellisesti. Yhteinen työskentely ja kehittäminen lastensuojelun asiakkaan ja nuorisopsykiatrian potilaan parhaaksi pitäisi saada vähintään samalle tasolle kuin se on Kanta-Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla.

Yleisen kyvykkyyden vahvistamiseksi monialaiseen yhteistyöhön, tulisi sosiaali-, terveys- ja sivistysalan koulutuksissa toteuttaa monialaista yhdessä oppimista ja yhteisprojekteja.

Hyöty Sisä-Suomen yhteistyöalueen (yta) keskinäisestä kehittämis-yhteistyöstä MONNI-hankkeessa oli hanketiimin ja yhteistyökumppaneiden mielestä suuri. Hyöty saataneen jatkossakin yhteisten tavoitteiden ja keinojen asettamisella niissä asioissa ja toimintatavoissa, joissa se on asiakas- ja ammattilaislähtöisesti tarpeen. Alueiden erityispiirteiden ja -tarpeiden huomioiminen on tärkeää. Valituissa kehittämiskohteissa yta-yhteistyön kannattaneen olla jatkossakin alueisiin kiinnittyvää niin, että toimeenpanoon annetaan vahvaa strategista ja työnohjauksellista tukea usein ja säännöllisesti. Strategisen tuen on luonnollisesti perustuttava yta-tasoisesti muodostettuun yhteiseen ymmärrykseen ja sen säännölliseen päivittämiseen.

5. Hankkeen hallinnollinen kokonaisuus

MONNI-hankkeen työntekijät (joista osalla osittaisia ja eri tavoin jakautuneita työpanoksia hankkeen eri vaiheissa):

- Eija Luodes, lastensuojelun koordinaattori Kanta-Hämeessä (Pikassos)
- Laura Nila, lastensuojelun koordinaattori Pirkanmaalla (Pikassos)
- Johanna Heikkinen, projektisuunnittelija (Tampereen kaupunki)
- Raino Ketola, projektisuunnittelija (Tampereen kaupunki)
- Auli Romppainen, lastensuojelun koordinaattori Etelä-Pohjanmaalla (SONet BOTNIA)
- Petta Porko, lastensuojelun koordinaattori Etelä-Pohjanmaalla, osin yta (SONet BOTNIA)
- Kristian Melander, lastensuojelun koordinaattori (Laura Nilan äitiysvapaan sijaisena)
- Marjo Kantola/Outi Kulo projektisihteeri (Pikassos)
- Kristiina Ruuskanen, projektipäällikkö (Pikassos)

Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi hankehallinnoijan edustajana toimitusjohtaja Tuula Tuominen (Pikassos Oy, Sosiaalialan osaamiskeskus Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Satakunnassa). Muut ohjausryhmän jäsenet olivat:

- Tiina Civil, vastaava sosiaalityöntekijä, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri/Barnahus-hanke
- Mia, kokemusasiantuntija
- Susanna Hoikkala, neuvotteleva virkamies, Sosiaali- ja terveysministeriö
- Tuomo Ketomäki, alueylilääkäri, Seinäjoen kaupunki
- Marjo Mutanen, palvelupäällikkö, Riihimäen kaupunki
- Satu Mäki-Fossi, perhepalvelujen johtava sosiaalityöntekijä, Järvi-Pohjanmaan perusturva
- Maria Päivänen, palvelujohtaja, Tampereen kaupunki
- Tarja Pösö, professori, Tampereen yliopisto
- Arto Rautajoki, kehitysjohtaja SONet BOTNIA
- Mika Seppänen, sivistysjohtaja, Nokian kaupunki
- Tiina Tuominen, ylilääkäri, Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri
- Onni Westlund, asiantuntija, Pesäpuu ry

Toimintaa ohjaavina asiakirjoina olivat [hankesuunnitelma](#), [toimeenpanosuunnitelma](#), [viestintäsuunnitelma](#), Kokemusasiantuntijat hanketyössä -[sovitut käytännöt](#), Raameja [kehittämisen tiimeille -työpaperi](#), [väliraportti](#) ja [toimeenpanosuunnitelman päivitys](#). Hankkeen toimeenpano päättyi 31.12.2022. Hankkeen raportoinnin toimeenpano päättyi 28.2.2023.

MONNI-hankkeella oli omat kotisivut ja viestintään osallistuttiin Twitterissä sekä LinkedInissä. Hankeaikana kotisivuston yksittäisten kävijöiden määrä oli 8 200 ja yhteensä vierailuja oli 12 000 käyntiä. Twitterissä seuraajia oli 430 ja LinkedInissä 156. Ilkka-Pohjalainen julkaisi hankkeelta mielipidekirjoituksen, Hämeen Sanomat ja Aamuposti julkaisivat sanomalehtiartikkelit Kanta-Hämeen MONNI-päivästä ja DiakHub haastatteli projektipäällikköä. Hanke lähetti omistajilleen eli kaikille alueen kunnille, kuntayhtymille ja sairaanhoitopiireille tilanpäivityksen helmikuussa 2022.

Yhteistyökumppaneita olivat Pesäpuu ry, Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeet Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla sekä Sisä-Suomen OT (Osaamis- ja tuki) -keskushanke. Yhteistyötä tehtiin Lastensuojelu lapsen etuna (ETU) -tutkimushankkeen sekä Länsirannikon ja Itä-Suomen OT-hankkeen kanssa, samoin kuin VIP- ja Vaatu -verkoston ja vertaislastensuojeluhankkeiden kanssa.

Hankkeen kokonaiskustannukset per 31.12.2022 olivat 908 284 euroa, kokonaisbudjetin ollessa 1 152 000 euroa.

// Kristiina Ruuskanen, projektipäällikkö, Lastensuojelun monialainen kehittäminen Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla 2020-2022.